

Buzlukbaşı Sarnıcı'na Âit İki Vakfiye

Two Charters of Donation for Buzlukbaşı Cistern

İzzet SAK*

ÖZET

Bugün İstanbul yolu üzerinde Buzlukbaşı mevki'inde yer alan sarnıcın, şimdiye kadar yapıldığı tarih ve yaptıranı hakkında herhangi bir bilgi bulunmuyordu. Bu çalışma ile, Konya şer'îye sicillerinden tespit edilen iki ayrı vakfiye sayesinde, Buzlukbaşı Sarnıcı olarak bilinen söz konusu sarnıcın bugüne kadar karanlıkta kalan yönleri ortaya çıkarılmıştır. Vakfiyelere göre Konyalı hayırseverlerden olup Küçük Sinanperâkende Mahallesi'nden el-Hâc Hâfız Mehmed Efendi ibn Mustafa adlı şahıs, yer altından toplanan sularıyla, gelip geçenlerin faydalanmaları için bir sarnıcı ve onun bitişiğinde bir taş musluk yaptırmıştır. Ayrıca bu tesislerin hizmetlerini sürdürebilmeleri için kendi malından ve bazı hayırseverlerin katkılarıyla, ilk önce 16 Ağustos 1810 tarihli vakfiye ile 1.500 guruş; daha sonra da 1 Ağustos 1824 tarihli vakfiye ile 2.500 guruş vakfetmek suretiyle, yaptırmış olduğu sarnıcı ve musluğun hizmetlerini devam ettirmelerini sağlamıştır. Vâkif el-Hâc Hâfız Mehmed Efendi, kendi yaptırdığı sarnıcı ve musluğa para vakfederek kurmuş olduğu vakfının mütevelliliğini, hayatta oldukça kendisinin yürütmesini, ölümünden sonra ise bu görevi avlâdının, avlâd-ı evlâdının ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdının nesilden nesile geçecek şekilde, erkek ve kızların ortaklaşa olarak yapmasını şart koşmuştur. Bunun yanında sarnıcı ve musluk için vakfetmiş olduğu paranın müteveli tarafından sağlam ve güvenilir kefiller ile dindar ve güvenilir kimselere % 15'den fâize verilmesini; elde edilecek gelirden her sene sarnıcı ve musluğun gerekli bakım ve tamirlerinin yapılarak görevlilerin ücretlerinin verilmesini; harcamalardan arta kalan paranın ise yarısının vakfın anaparasına katılmasını, kalan diğer yarısının ise evlâdı arasında eşit şekilde paylaşılmasını istemiştir.

Anahtar Kelimeler: Konya, Vakıf, Vakfiye, Sarnıcı, Buzlukbaşı Sarnıcı, Konya Sarnıcıları.

Çalışmanın Türü: Araştırma

ABSTRACT

Water has a prominent place in Turkish-Islam communities. Therefore, benefactors built public fountains, pools, waterways, cisterns and faucets and put them into service of the people and animals to meet their water needs. One way of charity pertaining water is building cisterns. Cisterns were widely used in Anatolia both in the Seljuk Era and Ottoman Era. As it is known, cisterns are underground water reservoirs which are dug and surrounded with stones to accumulate rain and snow waters.

el-Hâc Hâfız Mehmed Efendi ibn Mustafa is one of the benefactors from Küçük Sinanperâkende Quarter of Konya and he contributed to charities by having a cistern and a fountain built on Istanbul highway in the locality named as Buzlukbaşı and by donating money for their maintenance. Neither the benefactor nor the date of construction of the cistern which is now in Buzlukbaşı locality on Konya-Akşehir highway and in Prof. Dr. Erol Güngör Park which was designed by Konya Metropolitan Municipality was known. The only thing known about it is that it was built in 19th century. Thanks to this study, we can now know who the benefactor is and the date on which it was built, we cannot find the constructor.

This study about Buzlukbaşı cistern is based on two charters of donations found in Konya *Şer'îye Sicil* (records in Ottoman Era). The first of these two charters is recorded on page 90 of Konya *Şer'îye Sicil* with number 69 and dated on 15 Recep 1225 / 16 August 1810; the second one recorded on the page 8 of Konya *Şer'îye Sicil* numerated as 71 dated on 5 Zilhicce 1239 / 1 August 1824.

el-Hâc Hâfız Mehmed Efendi ibn Mustafâ had a cistern and a stone fountain by the cistern built by the Istanbul highway-today known as Buzlukbaşı- for the benefactions of the passersby and for the maintenance and sustenance of the service of the cistern and the faucet he donated 1.500 *guruş* (an Ottoman denomination) from his own property and with the contributions from some other benefactors on 16 August 1810 and later on 1 August 1824 he donated 2.500 *guruş*.

By donating to the cistern and fountain he had built, el-Hâc Hâfız Mehmed Efendi conditioned that he would be the chairman of the board trustee as long as he lived. He also wanted that his chairmanship pass on and to be shared by his male and female descendents Besides, he appointed the lecturers from Teacher School in Küçük Sinanperâkende Quarter-which was also founded by him-as the minister of the charity he established for the cistern. Moreover, he conditioned that the money he donated for the cistern and fountain to be given to reliable guarantors and righteous and reliable people at 15 % interest and the income from this is to be spend for the maintenance of the cistern and fountain, and the charity minister to be paid 5 *akçes* (an Ottoman denomination) daily, and half the remaining money-after maintenance and wage expenses- to be added to the capital of the charity and the other half to be shared by his children equally.

It is seen that with the second charter of charity, el-Hâc Hâfız Mehmed Efendi is improving the charity he founded with the first charter of donation. Accordingly, while Hâfız Mehmed Efendi has a cistern and fountain built for the benefaction of the passerby on Istanbul highway by donating 1.500 *guruş* in cash, this time he donated 2.500 *guruş*. Yet, whether this amount is a 1000 addition to previously donated 1.500 *guruş* or a new donation of 2.500 *guruş* is not stated in the charter. Besides Mehmed Efendi's own money, this amount also includes donations from some other benefactors.

* Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi

In this charter, el-Hâc Hâfız Mehmed Efendi did not make crucial changes in the conditions of the previous charter. Accordingly, he conditioned that he be the chairman of the charity and the conditions not be changed as long as he lives, and his child and his descendents to have equal austerity after his death, and his son-in-law es-Seyyid Mustafâ Efendi ibn Nasûh be the minister of the charity. Besides, he also wanted the money he donated to be lend at interest at 15 %, and the money gathered every year to be spent for the maintenance of not only the cistern and the fountain he consecrated but also the fountain in Bağıkutlu village on İstanbul Highway and the fountain by the caravanserai on Akyokuş way, the minister of charity to be given five akçe daily wage, and the half of the remaining money to be added to the capital of the charity, and the other half to be shared among his children equally.

There is no more information about the identity of el-Hâc Hâfız Mehmed Efendi other than stated in the charter. However, the epithet “el-Hac” indicates that he is one of the outstanding richest people in the city, and the epithets “Hafız” and “Efendi” indicates that he is one the religious scholars of his time. At that time one’s being able to go to pilgrimage for such a long time as 8 to 9 months can be taken as his having enough economic power and being rich. It is known that the title “Hafız” is given to people who memorize and keep the whole Qur’an in their memory, and the title “Efendi” is mostly used for people who have received education and civility.

Keywords:Konya, Charity, Charter of donation, Cistern, Buzlukbaşı Cistern, Konya Cisterns.

The type of research: Research

Giriş

Türk-İslâm toplumlarında suyun önemli bir yeri vardır. Bu itibarla Müslüman-Türkler çeşmeler, sebiller, havuzlar, suyolları ve sarnıçlar yapmak suretiyle insanların ve hayvanların su ihtiyacına yönelik hizmetleri, vakıf olarak yapmışlar veya vakıflar yaparak bu hizmetin karşılanmasını sağlamışlardır. Sadece temizlik maksadı ile yapılan mimarî eserler yanında, yaz günlerinde soğuk su dağıtılması için çeşitli vakıflar tahsis etmek suretiyle “*su gibi azîz ol*” vecizesine layık olmaya çalışmışlardır. Bu anlayışla hareket eden Konyalı hayırseverlerin yapmış oldukları çeşitli bayındırlık hizmetleri yanında çeşme, suyolu, şadırvan, sarnıç ve musluk yapım ve ta’miri gibi halkın su ihtiyacına yönelik daha pek çok hayır işini, hem inşâ ederek insanların hizmetine sunmada, hem de bu yapılan hayırların ilelebet devam edebilmesi ve yaşaması gayesiyle, gerektiğinde tamir ve bakımlarının yapılabilmesi için, yüklü miktarda paralar vakfederek gerçekleştirmede gayretli oldukları görülmektedir. İşte bunlardan birisi de Konya’nın Küçük Sinanperâkente Mahallesi’nden el-Hâc Hâfız Mehmed Efendi ibn Mustafa’dır. el-Hâc Hâfız Mehmed Efendi İstanbul yolu üzerinde Buzlukbaşı adlı mevki’de bir sarnıç ile bir musluk yaptırmak ve bunların varlıklarını devam ettirebilmeleri için de, nakit paralar vakfetmek suretiyle, bu hayır işine katkıda bulunmuştur. Aşağıda bu vakıflar ve bunların vakfiyeleri hakkında bilgiler verilecektir.

I- Buzlukbaşı Sarnıcı İle İlgili Bilgiler

Buzlukbaşı Sarnıcı ile ilgili bilgiler vermeye geçmeden önce, genel olarak sarnıçlar hakkında kısaca bilgi vermenin faydalı olacağı kanaatindeyiz. Bilindiği gibi sarnıçlar, yağmur ve kar sularının biriktirilmesine yarayan toprağın altına kazılıp içi ve çevresi taşlarla örülen yeraltı su depolarıdır. İlkbaharda eriyen kar suları veya sonbaharda yağın yağmur suları ile doldurulan sarnıçlar, Anadolu’da, çok eski devirlerden beri insanların ve hayvanların ihtiyaçlarını karşılamak üzere binâ edildiği gibi, Osmanlılar döneminde de inşâ edilip kullanılmaya devam edilmiştir.

Sarnıçların iki çeşidi olurdu. Su, bazı sarnıçlardan taş merdivenlerle inilerek alınırken, bir kısımdan da kovalarla çekilirdi. Sarnıçlar, sular çok temiz olduğu zamanlarda sonbaharda veyahut kışın doldurulurdu. Sarnıçların çoğu buldukları yerlere birer sene su verecek büyüklükte ve hacimde yapılırdı. Kuyu ve sarnıçlardan su, “*cınkırık*” denilen kalın ve üstü çatal bir ağacın üstüne oturtulan uzun bir ağacın bir tarafına kova takılmak suretiyle alınırdı. Ağacın öbür tarafına dengeyi sağlamak için bir ağırlık tespit edilirdi. Cınkırık bulunmayan kuyu ve sarnıçlardan su, bir makara ile ya da hayvanlar veya insanlar tarafından çekilirdi. Bazı kuyu ve sarnıçlardan ise çift kova ile çıkarılırdı (Konyalı, 1997: 1095).

Sarnıçlar hakkındaki bu kısa izahattan sonra, Buzlukbaşı Sarnıcı hakkında bilgi vermeye geçebiliriz. İbrahim Hakkı Konyalı, Konya sarnıçları hakkında bilgiler verirken Divler Sarnıcı (Küçükdağ, 2004: 23-44; Sak, 2005: 25), Malas Sarnıcı, Şerefeddin Sarnıcı gibi sarnıçları saydıktan sonra, Köyceğiz ve diğer yörelerde sayılamayacak kadar çok sarnıç olduğunu söylerken, bu çalışmanın konusunu teşkil eden Buzlukbaşı

Sarnıcı hakkında herhangi bir bilgi vermemiştir (Konyalı, 1997: 1095-1097). Mehmet Önder ise Konya sarnıçlarından hiç bahsetmez¹.

Çalışmanın konusunu teşkil eden Buzlukbaşı Sarnıcı hakkında en geniş bilgiyi veren kişi, Haşım Karpuz'dur. Karpuz, restore edildiğini bildirdiği ve haklarında bilgi verdiği sarnıçlar arasında Şerefeddin Sarnıcı, Ak Sarnıç, Durunday Ana Sultan Sarnıcı ile birlikte Buzlukbaşı Sarnıcı'nı da saymaktadır². Burada, Buzlukbaşı Sarnıcı hakkında biraz bilgi verelim:

Sarnıcın yeri vakfiyelerinde “*medine-i Konya civârında Buzlukbaşı dimekle ‘arîf nâm mahallin cadde-i İslâmbolî üzerinde’*” şeklinde tarif edilmiştir. Bugün sarnıç, İstanbul yolunun 15. kilometresinde Buzlukbaşı mevki’inde, Toplu Konut İdaresi’nin (TOKİ) Selçuk Üniversitesi personeli için yaptırmış olduğu konutların doğusunda, tramvay yolu ile konutların arasında ve Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenmesi yapılan Prof. Dr. Erol Güngör Parkı’nın içinde yer almaktadır.

Aslında Buzlukbaşı Sarnıcı, doğusundaki Ak Han ve 200 m. kuzeyindeki eski Buzlukbaşı Köprüsü ile birlikte bir manzûme oluşturuyordu. Sarnıç ve han vakıf eseri olarak tescil edilmiştir. Bugün herhangi bir kalıntısı ve izi bulunmayan Buzlukbaşı Hanı (Ak Han) eski temeller üzerine, moloz taş ve kerpiç duvarlı bir Osmanlı hanıydı. Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu’nun 18.11.1978 tarih ve A-1929 sayılı kararıyla koruma altına alınmıştı. O. C. Tuncer’in verdiği raporda yapının yıkılabileceği belirtilmiş; fakat GEEAYK üyeleri buna itiraz etmişlerdir. Ancak han, 1980’li yıllarda, sıkıyönetim komutanının emri ile yıktırılmıştır (Karpuz, 1998: 51-52).

Bugün hâlâ ayakta olup çevresi Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen sarnıç hakkında ise Haşım Karpuz şu bilgileri vermektedir:

“*Buzlukbaşı Sarnıcı 3.15 x 20.05 m. boyutlarında kullanılmayan gömme bir Osmanlı dönemi sarnıcıydı. 1986 yılında Koruma Kurulunca tescil edilmiştir. 10.7.1989 günü çevrede deneme yürüyüşü yapan bir Y.S.E. dozerinin içerisine düşmesiyle yarıdan fazla bir bölümü yıkılmış, üst örtüsünün bütünü çözülmüştür. Kuyu bileziği eski bir Bizans değirmeninden uyarlanmış, alt kaidesi de başka bir yerden getirilmiş olmalıydı. Önünde farklı büyüklükte iki taş yalاک vardı. Daba sonra bu parçalar çalınmıştır.*

Kuyunun yıkılan üst örtüsününün tekne tonoz şeklinde çimento barçla 1923 tarihinde onarıldığı batı tarafındaki siva üzerindeki bir kitabeden anlaşılmaktadır. Bu kitabe şöyledir; “Hacı Ahmet Osman1342”.

Bu sarnıç yakınındaki Üniversite yurdunun çöplüğü haline getirilmeye başlanınca bu busus tarafından önlenerek, sarnıç ve köprü tescil ettirilmiştir. Sarnıcın restorasyon projeleri hazırlanarak uygulama çalışmalarına başurulmuştur. Öncelikle eserin sahibi Vakıflardan ve eseri tabrih eden Y.S.E.’den yıkıtkları eseri restore etmek için yardım istenmiş; ancak sonuç alınamamıştır. Restorasyon, 1995 yılı içerisinde Selçuklu Belediyesi Başkanı Sn. İsmail Öksözler’in ilgi ve yardımlarıyla gerçekleştirilmiştir. Restorasyon sırasında üst örtünün son şekline uyulmuş, yanlarda kısa istinat duvarlarıyla yapı üstten belirgin hale getirilmiştir. Kuyu bileziği ve yalاکlar yeniden ihya edilecektir” (Karpuz, 1998: 52-53).

Sarnıcı, yine Haşım Karpuz tarafından hazırlanan “*Türk Kültür Varlıkları Envanteri*”ne de girmiştir. Burada, 19. yüzyıla tarihlenen ve yaparı ile yaptırınının isminin bilinmediği ifade edilen sarnıç hakkında şu bilgiler yer almaktadır:

“*Buzlukbaşı Sarnıcı doğusundaki Ak Han ve 200 m. kuzeyindeki eski Buzlukbaşı Köprüsü ile bir manzume oluşturuyordu. Sarnıç ve han vakıf eseri olarak kayıtlıdır. Buzlukbaşı Sarnıcı 1995 yılında Selçuklu Belediyesi ve Selçuk Üniversitesi’nin işbirliği ile restore edilmiştir. Tek katlı gömme bir Osmanlı sarnıcıydı. Güneydoğu köşesindeki ağaçla kuyu gibi bileziği yardımıyla sarnıçtan yararlanılmaktaydı. Tonoz örtüsü 1986 yılında içerisine dozer düşmesi sonucu yıkılmıştır” (Karpuz, 2009: 649).*

Yakınında bulunduğu Ak Han’a izâfetle Ak Sarnıç da denilen Buzlukbaşı Sarnıcı’nın bir kitâbesi bulunmadığı için yaparı ve yaptırarı bilinmediği gibi, ne zaman yaptırıldığı da bilinmiyor, yalnızca 19. yüzyıl eseri olarak tanımlanıyordu. Yayına sunduğumuz bu iki vakfiye ile sarnıcı yapan usta tespit edilemese de yapıldığı tarih ile yaptırarak vakfeden şahıs tespit edilmiş durumdadır. İlk vakfiyenin tarihine bakılacak

¹ Mehmet Önder, *Mevlâna Şebri Konya*, Ankara 1971 ve bu kitaptan çıkarıldığı anlaşılan *Konya Çeşme ve Şadırvanları*, Konya 1955 adlı eserlerinde sarnıçlardan hiç bahsetmemektedir.

² Şerefeddin Sarnıcı Meram İlçesi, Lalebahçe yolu üzerinde; Ak Sarnıç Meram İlçesi, Kovanağı Mahallesi, Lalebahçe’ye giderken Çakır Irmağı’nın üstündeki köprüyü geçince yolun sağında; Durunday Ana Sultan Sarnıcı Meram İlçesi, Durunday Mahallesi, Ana Sultan Caddesi ve aynı adlı mezarlığın doğusunda; Buzlukbaşı Sarnıcı ise Konya-Akşehir yolunun 15. km.sinde, Yazır Köyü sınırları içinde, Buzlukbaşı mevkiinde bulunmaktadır. Karpuz, 1998: 47-53.

olursa sarnıç, 15 Receb 1225 / 16 Ağustos 1810 tarihinde, Küçük Sinânperâkente Mahallesi sâkinlerinden el-Hâc Hâfız Mehmed Efendi ibn Mustafa tarafından yaptırılarak vakfedilmiştir. Ayrıca vâkıf, sarnıç ile beraber bir de musluk yaptırmış ve bu iki yapının hizmetlerini gereği gibi sürdürebilmesi için de 1.500 guruş gibi yüklü bir miktarda para vakfetmiştir. Hatta sarnıcın ilk vakfiesinden 14 yıl sonra, 5 Zî'l-hicce 1239 / 1 Ağustos 1824 tarihinde, ikinci bir vakfiye daha düzenleyerek sarnıç ve musluğun yaşaması için, bu defa da, 2.500 guruş para vakfettiği görülmektedir. Vakfiyelerde sarnıç ve musluğun inşâsı ve mimarî özellikleri ile ilgili herhangi bir bilgi bulunmamakla birlikte, sarnıcın 153 zirâ' ölçüsünde olduğu, bitişiğinde yapılan musluğun ise taştan inşâ edildiği ifade edilmektedir. Sarnıç günümüze kadar gelmekle birlikte, musluktan herhangi bir emâre bulunmamaktadır.

Vakfiyelerin içeriği ve vâkıfın şartları, aşağıda daha geniş bir şekilde tahlil edilecektir.

II- Vakfiyelerin Değerlendirilmesi

Buzlukbaşı Sarnıcı ile ilgili yukarıda verilen ön bilgilerden sonra, artık vakfiyeleri değerlendirmeye geçebiliriz. Bu çalışma, Konya şer'îye sicillerinden tespit edilen iki ayrı vakfiyeye dayanılarak hazırlanmıştır. Bu vakfiyelerden ilki, 69 Numaralı Konya Şer'îye Sicili'nin 90. sayfasına kaydedilmiş olup, 15 Receb 1225 / 16 Ağustos 1810 tarihini; ikincisi de 71 Numaralı Konya Şer'îye Sicili'nin 8. sayfasına kaydedilmiş olup, 5 Zî'l-hicce 1239 / 1 Ağustos 1824 tarihini taşımaktadır.

A- Birinci Vakfiye

Buzlukbaşı Sarnıcı ile ilgili birinci vakfiye, yukarıda da ifade edildiği gibi, 15 Receb 1225 / 16 Ağustos 1810 tarihinde tescil edilmiştir. Baş tarafındaki 8 satırlık tasdik bölümü ile şâhidlerin kaydedildiği satırlar hâriç tutulacak olursa, vakfiyenin metni 41 satır olup, dili Türkçedir. Ancak vakfiyenin giriş bölümünde âyet ve hadislerden oluşan Arapça bir du'â bulunmaktadır.

Vakfiyenin tasdik edicisi Konya kadısı Hamza-zâde Mehmed Es'ad Efendi'dir. Tescil esnasında hazır bulunan şâhidler de kaydedilmiş olmakla birlikte, tamamının isimleri yazılmamış, sekiz şâhidin ismi verildikten sonra "*ve gayrubum*" şeklinde bir ibâre konulmuştur ki, buradan şâhidlerin tamamının isimlerinin kaydedilmediği anlaşılmaktadır. Vakfiyenin sonunda bulunan şâhidler şöyle sıralanmıştır:

"*Hâfız 'Osmân Efendi, diğer Hâfız es-Seyyid Mehmed Efendi, Hâfız Mehmed Efendi, İmâm es-Seyyid 'Alî Efendi, Mes'ûd Efendi, es-Seyyid Mustafâ, Müftüyyü'l-enâm fazîletli es-Seyyid 'Abdurrahman Efendi, Ahmed Hamdî Efendi ve gayrubum*".

Şâhidlerin unvan ve lakaplarına bakılırsa, şehrin ileri gelen eşrâf ve a'yânından oldukları ortaya çıkmaktadır. Bunların dördü "*es-Seyyid*"³, üçü "*hâfız*", biri "*imâm*" ve biri de "*müftü*"dür. İsimleri kaydedilmiş olan bu şâhidlerin genellikle ulemâ sınıfından oldukları görülmektedir.

Konya kadısı Hamza-zâde Mehmed Es'ad tarafından tasdik edilen birinci vakfiesiyle el-Hâc Hâfız Mehmed Efendi ibn Mustafâ, Konya civârında Buzlukbaşı demekle bilinen mahallin İstanbul yolu üzerinde, yer altından toplanan sularıyla, bütün gelip geçenlere hayat verip ölüm ateşini def etmek için, 153 zirâ' nisâbında bir sarnıç ve onun bitişiğinde bir taş musluk binâ ve inşâ ederek hâsil olacak sevabı server-i kâinât Hazret-i Resûlün, cihâr-ı yâr-ı güzîn, sâir ashâb-ı kirâm, bütün enbiyâ-i izâm ve evliyâ-i kirâm, şühedâ-yı zevî'l-ihtirâm ve sâir ihvân-ı İslâm ruhlarına ihdâ ve isâl eylemek maksadıyla vakfetmiştir. Ayrıca inşâsını tamamlamaya muvaffak olduğu sarnıç ve musluk için kendi malından ve bazı hayır ehlinin himmetleriyle koymuş oldukları 1.500 guruşu da vakfeylemiştir.

el-Hâc Hâfız Mehmed Efendi ibn Mustafâ, inşâsını gerçekleştirdiği sarnıç ve musluğa para vakfetmek suretiyle kurmuş olduğu vakfının mütevelliliğine, hayatta oldukça, kendisinin mutasarrıf olmasını şart koşturmuştur. Ecel şerbetini içip dâr-ı bekâyâ intikâl eylediğinde, yâni, vefât ettikten sonra ise avlâdına, avlâd-ı evlâdına ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdına nesilden nesile geçecek şekilde erkek ve kız evlâdının eşit şekilde tasarruf etmelerini istemektedir. Yapmış olduğu vakfın nâzırlığına da, yine mahallesi olan Küçük Sinânperâkente Mahallesi'nde kendisinin binâ eylediği mu'allimhânedede mu'allim-i sibyan olan efendileri tayin etmiştir. Ayrıca sarnıç ve musluk için vakfetmiş olduğu paranın müteveli eliyle "*bâ-devr-i şer'î onu on bir*

³ Bilindiği gibi "Seyyid" Hz. Peygamber'in torunu Hüseyin'in neslinden gelenler hakkında kullanılan bir tabirdir. Hasan'ın neslinden gelenlere ise "Şerîf" denilmektedir. Bu konu ile ilgili geniş bilgi için bkz. Kılıç, 2005; Barkan, 1968: 7-8.

buçukdan rehn-i kavî ve tahsîl-i melî ile mütedeyyin ve müstakîm kimesnelere istirbâh” olunmasını yâni, sözü edilen paranın sağlam ve güvenilir kefiller ile dindar ve güvenilir kimselere % 15’den fâize verilmesini; elde edilecek fâizden sarnıç ve musluğun gerekli bakım ve tamirlerinin yapılmasını; yevmî beş akçe ücret de vakfın nâzırına verilmesini; sarnıç ve musluğa harcanacak para ve görev ücreti olarak nâzıra verilecek paradan arta kalan meblağın dahi yarısının asl-ı mala yâni, vakfın anaparasına zam olunmasını; kalan diğer yarısının ise evlâdı arasında eşit şekilde tevzî’ ve taksîm olunmasını şart koşturmaktadır.

Vâkıf el-Hâc Hâfız Mehmed Efendi ibn Mustafâ’nın kimliği hakkında vakfiyesinde verilenden başka herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak “el-Hâc” lakabından şehrin ileri gelen zenginlerinden, “Hâfız” ve “Efendi” lakaplarından da ulemâdan olduğu anlaşılmaktadır. Bilindiği gibi “el-Hâc” lakabı hacca gidip gelmiş olanlara verilmektedir. O dönemde bir kimsenin 8-9 ay gibi uzun bir zaman alan ve büyük bir masraf gerektiren hacca gidip gelmesi, onun yeterli ekonomik güce sahip olduğunun ve zenginliğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Hâfız lakabının Kur’ân-ı Kerîm’i tamamen ezberleyen ve ezberinde tutanlar için; efendi lakabının ise daha çok tahsil ve terbiye görmüş insanlar için kullanıldığı bilinmektedir (Sertoğlu, 1986: 94, 130).

B- İkinci Vakfiye

Buzlukbaşı Sarnıcı’na âit ikinci vakfiye, 71 Numaralı Konya Şer’iye Sicili’nin 8. sayfasına kaydedilmiş olup, 5 Zîl-hicce 1239 / 1 Ağustos 1824 tarihinde tescil edilmiştir. Baş tarafındaki 4 satırlık bir tasdik bölümü ile şahidlerin kaydedildiği satırlar hâric tutulacak olursa, bu vakfiyenin metni de 34 satırdır ve dili Türkçedir. Bu vakfiyenin de giriş bölümünde âyet ve hadislerden oluşan Arapça bir du’â yer almaktadır. İkinci vakfiye, vakfedilen para ve vâkıfın şartları hâric tutulacak olursa, birinci vakfiyenin bir kopyası gibidir.

Vakfiyenin tasdik edicisi Konya kadısı es-Seyyid Mehmed Tâhir Efendi’dir. Tescil esnasında hazır bulunan şahidler yine vakfiyenin altına kaydedilmiş olmakla birlikte, yine sekiz şahidin ismi kaydedildikten sonra “*ve gayrubum*” ibaresi buna da konulmuştur. Bu vakfiyenin sonunda bulunan şahidler de şunlardır:

“*İmâm es-Seyyid ‘Alî bin es-Seyyid ‘Alî, Hâfız Mehmed ibn ‘Alî, es-Seyyid Hâfız Mehmed bin Mustafâ, es-Seyyid Hâfız Mehmed bin el-Hâc Mehmed, Birâderi Mustafâ, Molla Kâsım-şâde Molla Mehmed, Ahmed Hamdî bin Mehmed ‘Alî, Hâfız ‘Osmân bin Mehmed ve gayrubum*”.

Buraya kaydedilen şahidlerin birinci vakfiyede bulunanlarla en azından dört tanesinin, unvan ve lakaplarındaki küçük farklılıklara rağmen, aynı kimseler oldukları anlaşılmaktadır. Diğer dört şahidin ise farklı kimseler olması, aradan 14 sene gibi bir sürenin geçmiş olması hasebiyle, doğaldır. Şahidlerin unvan ve lakaplarına bakıldığı zaman, bunların da şehrin ileri gelen zevâtından oldukları görülmektedir.

Bu vakfiye ile vâkıf Küçük Sinânperâkende Mahallesi sâkinlerinden el-Hâc Hâfız Mehmed Efendi ibn Mustafa adlı şahsın, birinci vakfiye ile yapmış olduğu vakfını geliştirdiği müşahede edilmektedir. Buna göre vâkıf Hâfız Mehmed Efendi, İstanbul yolu üzerinde binâ ederek gelip geçenlerin istifadesi için vakfetmiş olduğu sarnıç ve musluk için daha önce 1.500 guruş nakit para vakfetmişken, bu vakfiye ile 2.500 guruş vakfettiğini belirtmektedir. Bu meblağın daha önce vakfedilen paraya 1.000 guruşluk bir ilave mi olduğu, yoksa yeni bir 2.500 guruş mu olduğu belirtilmemektedir. Ancak bunun yeni bir nakit vakfi olduğu tahmin edilmektedir. Bu meblağın içinde, yine vâkıfın kendi parası yanında bazı hayırseverlerin koyduğu paralar da bulunmaktadır.

Vâkıf el-Hâc Hâfız Mehmed Efendi, ikinci vakfiyede daha önce ortaya koymuş olduğu şartlarını büyük oranda değiştirmiştir. Buna göre, yine hayatta oldukça vakfın şartlarının tebdilinin ve mütevelliliğinin kendi uhdesinde olmasını; ecel şerbetini içip dâr-ı bekâya intikâl eylediğinde ise vakfının tevliyâtını evlâdına, evlâd-ı evlâdına, evlâd-ı evlâd-ı evlâdına batnen ba’de batn ve neslen ba’de nesl erkek ve kızların eşit seviyede tasarruf etmelerini; damadı es-Seyyid Mustafâ Efendi ibn Nasûh’un da vakfına nâzır olmasını şart koşturmaktadır. Ayrıca vakfetmiş olduğu paranın mütevellî eliyle “*bâ-devr-i şer’î onu on bir buçukdan rehn-i kavî ve tahsîl-i melî ile mütedeyyin ve müstakîm kimesnelere*” istirbâh olunmasını, her sene hâsıl olan rıbhından kendi inşâ edip vakfettiği sarnıç ve muslukta başka İslâmbol caddesi üzerinde Bağıkutlu karyesi toprağında bulunan çeşmenin ve Akyokuş yolunda han yakınında olan çeşmenin cüz’î ve küllî vâkı olan ta’mîrât-ı lâzımelerinin görülmesini; elde edilen rıbhdan yevmî beş akça vazîfe nâzıra verilmesini; mesârif ve vazîfeden fazla kalanın dahî nısfının asl-ı mâla zam olunmasını, diğer nısfın ise evlâdı arasında taksîm edilmesini istemektedir.

III- Buzlukbaşı Sarnıcı Vakfiyelerinin Transkripsiyonu

A- Birinci Vakfiye

Hamd-ı nâ-ma'dûd ve şükr-i nâ-mahdûd ol hüda-yı kibriyâ-yı vâcibü'l-vücûd hazretlerinin zât-ı ekremü's-sıfât tenezzehet 'ani'n-nekâyıs ve't-tekevvünâtlarına mahsûsdur ki hilkat-ı insâniyeyi ahsen-i takvîm ile mümtâz ve hakkında velekd kerremnâ benî Âdeme fermâyidiyle medh-i sâz buyurdu ve salât-ı etemmühâ ve selâmen ezkihâ ol Resûl-i kibriyâ habîb-i hüda nûr-ı çeşm-i ahâli-i arz ve semâ Muhammed Mustafâ sallallahu te'âlâ 'aleyhi ve sellem hazretlerinin merkad-i firkad-i mutahhara-i mecma'u ervâh-ı enbiyâ ve menba'-ı envâr-ı kâffe-i âsfiyâ ve etkîyâlarına olsun ki bu ümmet-i kesîrül-'isyân ve dîrîne-i vefî'n-nisyânların tarik-i hakka hidâyet ve sebîl-i hayra delâlet eyledi ve âl ve ashâb-ı mislû'n-nücûm delâlet-i mersûmları üzerlerine olsun ki her biri rayha-i reyhân ehl-i hakikat ve kehhel-i basîre-i erbâb-ı ma'rifet ve ziyâ-i çeşm ashâb-ı kerâmetleridir rıdvânullahi te'âlâ 'aleyhim ecma'in ammâ ba'd bu kitâb-ı sahiha-i şer'at binâ ve vakfiye-i sariha-i hayât inşânın tahrîr ve terkîmine bâdî ve tastîr ve tanzîmine sebep-i 'âdi oldur ki bu fenâ-yı 'âlemde bir kimesne 'arsa-i vücûduna tohum-ı ihlâsı zer' ve ilkâ ve dümû'-ı çeşm-i 'ubûdiyetle sakiy ve ihyâ eyledikde cenâb-ı rabb ve hâbb mâlikü'r-rikâb yevm-i âhiretde bezr-i mezbûrun her bir habbesine bi-gayr-ı hesâb i'tâ-yı ecr-i cezîl ve şarâb-ı nehr-i selsebîl ile iskâya ve harâret-i eyyâm-ı mevkûfeden hıfz ve himâye buyuracağı * meselülleze yünfigüne emvâlehüm fî sebîlillahi kemeseli habbetin enbetet seb'a senâbile fî külli sünbületin mi'etü habbetin vallahü yüzâ'ifü li-men yeşâ âyet-i kerîmesinin⁴ ma'nâ-yı latîfîni tefekkür * ve "ed-dünya mezra'atü'l-âhire" hadîs-i şerîfinin medlûl-i münîfi tezekkür bir le * "efemen essese bünyânehu 'alâ takvâ minallahi ve rıdvânin hayrûn"⁵ nass-ı şerîfinin ma'nâ-yı latîfîni te'emmül * ve izâ mâte ibni Âdeme inkata'a 'ameluhu illâ 'an selâsin 'ilmun yüntefe'u bihi ve veledin sâlihîn yed'u lehu ve sadakatın câriyetin hadîs-i şerîf⁶ sâtü'l-burhânın medlûl-i münîfine tevessül iderek 'ibâdât-ı sâliha-i câriye tertîb ve inşâ ve sadakât-ı câriye binâ ve ihdâsına sarf-ı vesa'-ı beşeriyet ve bezl-i mâ-hasale 'ubûdiyet idüp medîne-i Konya civârında Buzlukbaşı dimekle 'arîf nâm mahallin Cadde-i İslâmbolî üzerinde zîr-i zemînden muhdes mücma'-i mâ-i hayât ve medfa'-i harr-ı memât kâffe-i mârr ve 'âbirînin def'-i 'atâşlariçün tûlen ve 'arzen yüz elli üç zirâ' nisâbında bir kıt'a sarnıç ve ittisâlinde bir kıt'a taş musluku hasbeten lillahi te'âlâ ve ibtigâen li-merzâtü'l-mevlâ binâ ve bi'l-husûs inşâ ve cenâb-ı kibriyâ lutf ve fazlından 'atâ kıldığı sevâbı server-i kâ'inât 'aleyhi ve 'alâ âlihi efdalü's-salavât ve't-tahiyyât hazretlerinin münevver mutahhar musaffâ mücellâ 'azîz-i şerîf rûh-ı akdeslerine ve cihâr-ı yâr-ı güzîn ve sâ'ir ashâb-ı kerâmet-i âyîn rıdvânullahi te'âlâ 'aleyhim ecma'in ervâh-ı şerîflerine ve mecmû' enbiyâ-i 'izâm ve evliyâ-i kirâm ve şühedâ-yı zevî'l-ihtirâm ve sâ'ir ihvân-ı İslâm ervâh-ı latîflerine ba'de'l-ihdâ ve'l-îsâl işbu hayrât-ı bâ'isü'l-mağfîret ve a'mâli müberrât vesîle-i vuslatın sâhibi medîne-i merkûmede Küçük Sinânperâkende Mahallesi sükkânından işbu râfî-i hâze'l-kitâbi'l-müstetâb el-Hâc Hâfız Mehmed Efendi ibn Mustafâ meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfel-i dîn-i münîf-i ezherde ikrâr-ı sahih-i şer'î ve takrîr-i sarîh-i mer'î idüp bâlâda mezkûr ihtitâm ve itmâmına muvaffak olduğum sarnıç ve musluk-ı bünyân için kendi atyebü mâl ve eksebü emvâlimden ve ba'zı ehl-i hayrın sarf-ı 'inân-ı himmetleriyle vaz' olunan binbeşyüz gurusu ifrâz ve cemî' mâlimden mümtâz idüp vakf-ı sahih-i şer'î ve habs-ı sarîh-i mer'î eyledikten sonra li-eclî't-tescîl şöyle şart eyledi ki vâkıf-ı mezbûr mâdem ki lâbis-i kabâ-yı hayât oldukça vakf-ı mezbûrun umûr-ı tevliyyetine kendi mutasarrıf ola ve 'âkıbet kâr-ı câm eceli nûş bîrle 'âzim-i dâr-ı bekâ' oldukça avlâdına ve avlâd-ı evlâdına ve evlâd-ı (evlâd-ı) evlâdına batnen bad'e batn ve neslen ba'de nesl mâ te'âkabû ve tenâselü zükûruhüm ve inâsuhüm 'ale's-seviye mutasarrıf olalar ve vâkıf-ı merkûmun mahalle-i mezbûrede binâ eylediği mu'allimhânedeki mu'allimü's-sıbyân olan efendiler vakf-ı mezbûra bi'l-meşrûta

⁴ Kur'an-ı Kerim, Bakara: 261. âyet. "Allah yolunda mallarını harcayanların durumu, o bir dânenin durumu gibidir ki, yedi başak bitirmiş ve her başakta yüz dâne bulunmuş olur. Ve Allah Te'âlâ dilediğine kat kat artırır".

⁵ Kur'an-ı Kerim, Tevbe: 109. âyet. Vakfiyede bir kısmı alınan âyetin tamamı: "Efemen essese bünyânehu 'alâ takvâ minallahi ve rıdvânin hayrûn em men essese bünyânehu 'alâ şefâ curufin hârin fenhâre bihi fî nâri cehenneme vallahu lâ yehdi'l-kavme'z-zâlimîn" şeklindedir. Me'âlî: "O halde binâsını Allah Te'âlâ'dan bir korku ve bir rızâ üzerine kurmuş olan kimse mi hayırlıdır, yoksa binâsını yıkılmakta bulunan bir yâr'ın kenarı üzerine kurup da onunla beraber cehennem ateşi içine yuvarlanan kimse mi? Allah Te'âlâ da zâlimler olan bir kavmi hidâyete erdirmez".

⁶ Hadîs-i Şerîfin değişik versiyonları bulunmaktadır. Sahih-i Müslim'de "İzâ mâte ibni insane inkata'a anhü ameluhu illâ min selâsetin: İllâ min sadakatın câriyetin ev ilminin yüntefe'u bihi ev veledin sâlihîn yed'u lehu": İnsanoğlu öldüğü vakit bütün amelleri ondan kesilir. Yalnız üç şeyden: Sadaka-i câriyeden, faydalanılan ilimden ve kendisine du'a eden sâlih evlâddan kesilmez" şeklinde geçmektedir. Davutoğlu, 1983: 4630 (Kitâbü'l-Vasayâ, 14. Hadîs).

nâzır ola ve meblağ-ı mezbûr mütevellî yediyle bâ-devr-i şer'î onu on bir buçukdan rehn-i kavî ve kefil-i melî ile müteveyyin ve müstakîm kimesnelere istirbâh oluna ve be-her sene hâsıl olan rıbhından sarnıç-ı mezbûr ve musluk-ı mezkûrun cüz'î ve küllî ta'mîr ve termîm ve rukabât-ı lâzîmesine harc ve sarf oluna ve yevmî beş akça vazîfe dahî nâzır-ı merkûma virile ve ba'de hâze'l-mesârif ve'l-vazîfe fazla kalandan dahî nisfî asl-ı mâl olan meblağ-ı mezbûra zam oluna ve nisfî dahî beyne'l-evlâd tevzî' ve taksîm oluna (deyu) takyîd-i şerâ'it ve temhîd-i zevâbit eyledikten sonra vâkıf-ı mezbûr tekabbel Allah hayrâtühü's-şükûr semt-i vakfdan silk-i mâla tahrîk-i 'azîmet idüp nukûdun vakfiyeti fahrü'l-e'immeti's-selâse 'aleyhim rahmeti rabbü'l-beriyeye gayr-ı sahîh olmağla vakfiyetden rücû' ve asl-ı mâla idhâl murâd iderim didikde nukûdun vakfiyeti e'imme-i selâse 'indinde gayr-ı sahîh ise de ammâ İmâm-ı Züfer 'indinde sahîh ve câiz olduğuna binâen hâkim-i mevki'-i sadr-ı kitâb tûbâ lehu ve hüsn-i me'ab efendi hazretleri nukûdun vakfiyetinin (sıhhatine) 'âlimen bi'l-hilâf ve'l-ihtilâf beyne'l-e'immeti'l-eslâf 'alâ re'yi'l-imâmî'l-ma'hûd hükm-i sahîh-i şer'î ve kazâ-i sarîh-i mer'î idüp emr-i vakf itmâm ve tescîl ve tahrîr olundu femen beddele ba'de mâ semî'ahü fe-innemâ ismihu 'alellezîne yubeddilüne innallahe semî'ün 'âlim ve ecrü'l-vâkıfî'l-kerîm 'alâ lî'r-rabbî'r-rahîm hurrîre fî'l-yevmî't-tâsî' 'aşer min şehri Recebi'l-mürecceb li-sene hamse ve 'ışrîn ve mi'eteyn ve elf (15 Receb 1225 / 16 Ağustos 1810).

Hâfız 'Osmân Efendi, diğeri Hâfız es-Seyyid Mehmed Efendi, Hâfız Mehmed Efendi, İmâm es-Seyyid 'Alî Efendi, Mes'ûd Efendi, es-Seyyid Mustafâ, Müftüyyü'l-enâm fazîletlü es-Seyyid 'Abdurrahman Efendi, Ahmed Hamdî Efendi ve gayruhum.

B- İkinci Vakfiye

Hamd-ı nâ-ma'dûd ve şükr-i nâ-mahdûd ol hüdâ-yı kibriyâ vâcibü'l-vücûd hazretlerinin zât-ı ekremü's-sıfât tenezzehet 'ani'n-nekâyıs ve't-tekevünlerine mahsûsdur ki hilkat-ı insâniyeyi ahsen-i takvîm ile mümtâz ve hakkında veleked kerremnâ benî Âdeme fermâyid ile medh-i sâz buyurdu ve salât-ı etemmühâ ve selâmen ezkihâ ol Resûl-i kibriyâ habîb-i hüdâ nûr-ı çeşm-i ehl-i arz ve semâ Muhammed Mustafâ sallallahu te'âlâ 'aleyhi ve sellem hazretlerinin merkad-i firkad-i mutahhara-i mecma'u ervâh-ı enbiyâ ve menba'-ı envâr kâffe-i âsfiyâ ve etkıyâlarına olsun ki bu ümmet-i kesîrî'l-'isyân ve dîrîne-i vefrî'n-nisyânların tarîk-i hakka hidâyet ve sebîl-i hayra delâlet eyledi ve âl ve ashâb-ı mislî'n-nücûm delâlet-i mersûmları üzerlerine olsun ki her biri rayha-i reyhân ehl-i hakikat ve kehel-i basîret-i erbâb-ı ma'rîfet ve ziyâ-i çeşm ashâb-ı kerâmetleridir rıdvânullahi te'âlâ 'aleyhim ecma'in ammâ ba'd bu kitâb-ı sahiha-i şer'at binâ ve vakfiye-i sarîha-i hayât inşânın tahrîr ve terkîmine bâdî ve tastîr ve tanzîmine sebeb-i 'âdî oldur ki bu fenâ-yı 'âlemde bir kimesne 'arsa-i vücûduna tohum-ı ihlâsı zer' ve ilkâ ve dümû'-ı çeşm-i 'ubûdiyetle sakiy ve ihyâ eyledikde cenâb ve hâbb mâlikü'r-rikâb hazretleri yevm-i âhiretde bezr-ı mezbûrun her bir habbesine bi-gayr-ı hesâb ecr-i cezîl i'tâ ve şarâb-ı selsebîlden iskâ bir le harâret-i eyyâm-ı mevkûfeden hıfz ve himâye buyuracağı * meselüllezine yünfigûne emvâlehüm fî sebîlillahi kemeseli habbetin enbetet seb'a senâbile fî küllî sünbületin mi'etü habbetin vallahü yuzâ'ifü li-men yeşâ âyet-i kerîmesinin ma'nâ-yı latîfesinden tefekkür * ve "ed-dünya mezra'atü'l-âhireti" hadîs-i şerîfinin medlûl-i münîfî fî tezekkür * "efemen essese bünyânehu 'alâ takvâ minallahi ve rıdvânın hayrûn" nass-ı şerîfinin ma'nâ-yı latîfîni te'emmül * mâte ibnû Âdeme inkata'a 'ameluhu illâ 'an selâsin 'ilmun yüntefe'u bihi ve veledin sâlihîn yed'û lehu ve sadakatın câriyetin hadîs-i şerîf sât'ü'l-burhânın medlûl-i münîfine tevessül iderek 'ibâdât-ı müte'addiye-i bâkiye ve inşâ ve sadakât-ı câriye binâ ve ihyâsına sarf-ı vesa'-ı beşeriyet ve bezl-i mâ-hasale 'ubûdiyet idüp medîne-i Konya civârında Buzlukbaşı dimekle 'arîf nâm mahallin Cadde-i İslâmbolî üzerinde zir-i zemînden muhdes mücma'-ı mâ-i hayât ve kâffe-i mârr ve 'âbirînin def-i zarûret-i 'atâşlariçün tûlen ve 'arzen yüz elli üç zirâ' nisâbında bir kıt'a sarnıç ve ittisâlinde bir kıt'a taş musluku hasbeten lillahi te'âlâ ve ibtigâen li-merzâtî'l-mevlâ binâ ve bi'l-husûs inşâ idüp cenâb-ı kibriyâ lutf ve fazlından 'atâ kıldığı sevâbı server-i kâ'inât 'aleyhi ve 'alâ âlihi efdalü's-salavât ve't-tahiyyât hazretlerinin münevver mutahhar musaffâ mücellâ 'azîz-i şerîf rûh-ı akdeslerine ve cihâr-ı güzîn ve sâ'ir ashâb-ı kerâmet-i âyîn rıdvânullahi te'âlâ 'aleyhim ecma'in ervâh-ı şerîflerine ve mecmû' enbiyâ-i 'izâm ve evliyâ-i kirâm ve şühedâ-yı zevî'l-ihtirâm ve sâ'ir ihvân-ı İslâm ervâh-ı latîflerine ba'de'l-ihdâ ve'l-îsâl işbu hayrât-ı bâ'isü'l-mağfîret ve a'mâli müberrât vesîle-i vuslatın sâhibi medîne-i merkûmede Küçük Sinânperâkünde Mahallesi sükkânından işbu râfî'-i hâze'l-kitâbî'l-müstetâb el-Hâc Hâfız Mehmed ibn Mustafâ meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfel-i dîn-i münîf-i ezherde ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve takrîr-i sarîh-i mer'î idüp bâlâda

mezkûr ihtitâm ve itmâmına muvaffak olduğum sarnıç ve musluk için kendi atyebü mâl ve eksebü emvâlimden ve ba'zı ehl-i hayrın sarf-ı 'inân-ı himmetleriyle vaz' olunan meblağ ile kendi mâlimden olarak ikibinbeşyüz guruş ifrâz idüp vakf-ı sahîh-i şer'î ve habs-ı sarîh-i mer'î eyledikten sonra li-ecli't-tescîl şöyle şart eyledim ki ben lâbis-i kabâ-yı hayât oldukça vakf-ı mezbûrun tebdîli mesâğ-ı şer'î üzere 'uhdemde olmak hasebiyle vakf-ı mezbûrun umûr-ı tevliyyetine kendi mutasarrıf ola ve 'âkıbet kâr-ı câm eceli nûş birle 'âzîm-i dâr-ı bekâ' oldukda avlâdına ve avlâd-ı evlâdına ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdına batnen ba'de batn ve neslen ba'de nesl mâ te'âkabû ve tenâselû zükûruhüm ve inâsuhüm 'ale's-seviye mutasarrıf olalar ve vâkıf-ı mezbûrun damadı fazîletlü es-Seyyid Mustafâ Efendi ibn Nasûh dahî nâzır ola ve mebâliğ-i mezbûre mütevellî yediyle bâ-devr-i şer'î onu on bir buçukdan rehn-i kavî ve kefil-i melî ile mütedeyyin ve müstakîm kimesnelere istirbâh oluna ve be-her sene hâsıl olan rıbhından sarnıç-ı mezbûr ve musluk-ı mezkûrun ve İslâmbol Caddesi üzerinde Bağıkutlu karyesi toprağında kâin çeşmenin ve Akyokuş yolunda han kurbunda olan çeşmenin cüz'î ve küllî rukabât-ı vâkı'a ve ta'mîrât-ı lâzîmeleri rü'yet oluna ve rıbh-ı mezbûrdan yevmî beş akça vazîfe nâzır-ı mûmâ-ileyhe virile ve ba'de hâze'l-mesârif ve'l-vazîfe fazla kalan dahî nısfı asl-ı mâl mebâliğ-i mezbûreye zam oluna ve nısf-ı âharı dahî beyne'l-evlâd tevzî' ve taksîm oluna deyu takyîd-i şerâ'it ve temhîd-i zevâbit eyledikten sonra vâkıf-ı mezbûr tekabbel Allah hayrâtü's-şükûr semt-i vakfdan silk-i mâla tahrîk-i 'azîmet idüp nukûdun vakfiyeti e'imme-i selâse 'aleyhim rahmetül-berîyye 'indinde gayr-ı sahîh olmağla vakfiyetinden rüçû' ve asl-ı mâla idhâl murâd iderim didikde nukûdun vakfiyeti e'imme-i selâse 'indinde gayr-ı sahîh ise de ammâ İmâm-ı Züfer 'indinde sahîh ve câiz olduğuna binâen hâkim-i mevki'-i sadr-ı kitâb tûbâ lehu ve hüsn-i me'ab efendi nukûdun vakfiyetinin sıhhatine 'âlîmen bi'l-hilâf ve'l-ihtilâf beyne'l-e'immeti'l-eslâf 'alâ re'yi'l-imâmi'l-ma'hûd hükm-i sahîh-i şer'î ve kazâ-i sarîh-i mer'î idüp emr-i vakf itmâm ve tescîl ve tahrîr olundu femen beddele ba'de mâ semî'ahü fe-innemâ ismihu 'alellezîne yubeddilüne innallahe semî'ün 'alîm ve ecrû'l-vâkıf-ı'l-kerîm 'ale'l-meliki'r-rahîm hurrire fi'l-yevmi'l-hâmis min şehr-i Zî'l-hicce'ti's-şerîfe li-sene tis'a ve selâsîn ve mi'eteyn ve elf (5 Zî'l-hicce 1239 / 1 Ağustos 1824).

İmâm es-Seyyid 'Alî bin es-Seyyid 'Alî, Hâfız Mehmed ibn 'Alî, es-Seyyid Hâfız Mehmed bin Mustafâ, es-Seyyid Hâfız Mehmed bin el-Hâc Mehmed, Birâderi Mustafâ, Molla Kâsım-zâde Molla Mehmed, Ahmed Hamdî bin Mehmed 'Alî, Hâfız 'Osmân bin Mehmed ve gayruhum.

Sonuç

Konya- Akşehir yolu üzerinde Buzlukbaşı mevki'inde, Toplu Konut İdaresi'nin (TOKİ) Selçuk Üniversitesi personeli için yaptırmış olduğu konutların doğusunda, tramvay yolu ile konutların arasında ve Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen Prof. Dr. Erol Güngör Parkı'nın içinde yer alan sarnıcın, bugüne kadar yaptırını ve yapıldığı tarih bilinmiyor, yalnızca 19. yüzyıl eseri olarak tanımlanıyordu.

Bu çalışma ile, Konya şer'îye sicillerinden tespit edilen iki ayrı vakfiye sayesinde, Buzlukbaşı Sarnıcı olarak bilinen söz konusu sarnıcın bugüne kadar karanlıkta kalan yönleri ortaya çıkarılmıştır. Bu vakfiyelerden ilki, 69 Numaralı Konya Şer'îye Sicili'nin 90. sayfasına kaydedilmiş olup, 15 Receb 1225 / 16 Ağustos 1810 tarihini; ikincisi de 71 Numaralı Konya Şer'îye Sicili'nin 8. sayfasına kaydedilmiş olup, 5 Zî'l-hicce 1239 / 1 Ağustos 1824 tarihini taşımaktadır. Bu vakfiyelerle sarnıcı yapan usta tespit edilemese de, yaptıran kimse ile yapıldığı tarih tespit edilmiştir.

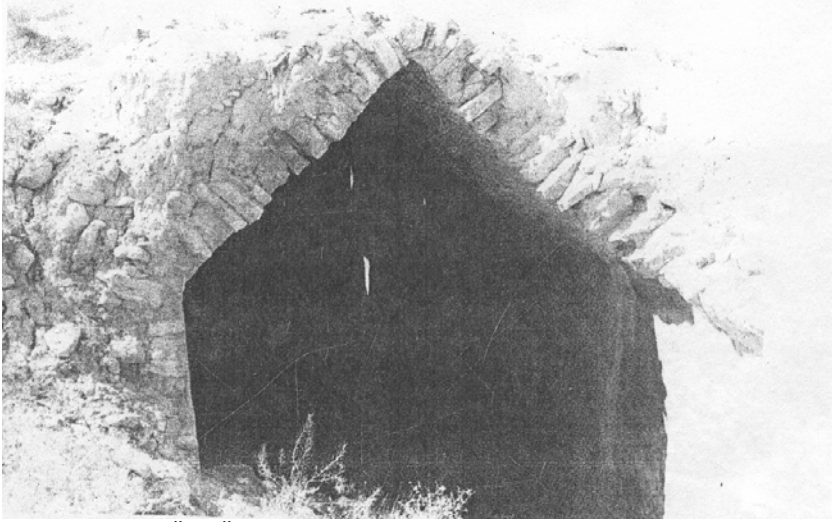
Konyalı hayırseverlerden olup Küçük Sinanperâkende Mahallesi'nden el-Hâc Hâfız Mehmed Efendi ibn Mustafa adlı şahıs tarafından yaptırılan sarnıcın vakfiyelerde yeri "Konya civarında Buzlukbaşı demekle bilinen mahallin İstanbul yolu üzerinde" şeklinde tarif edilmiştir. el-Hâc Hâfız Mehmed Efendi, adı geçen sarnıç ile birlikte bir de musluk yaptırmış, bunların varlıklarını devam ettirebilmeleri ve gerekli hizmeti verebilmeleri için nakit paralar vakfetmiştir. Düzenlemiş olduğu vakfiyeler, vakfettiği bu paralarla ilgilidir. Buna göre vâkıf, vakfettiği paraların mütevelliliğini ölünceye kadar kendisi üstlenmiş, ölümünden sonra da göreve evlâdını ve onların neslinden gelecek ahfâdını tayin etmiştir. Ayrıca vakfettiği paraların mürâbahaya verilerek her sene elde edilecek gelir ile hem görevlilerin ücretlerinin verilmesini, hem de sarnıç ve musluğun gerekli tamir ve bakımlarının yapılmasını, bunlardan arta kalanının da evlâdı arasında pay edilmesini şart koşturmuştur. Sarnıç günümüze kadar gelebilmişse de musluktan herhangi bir iz bulunmamaktadır.

Kaynakça

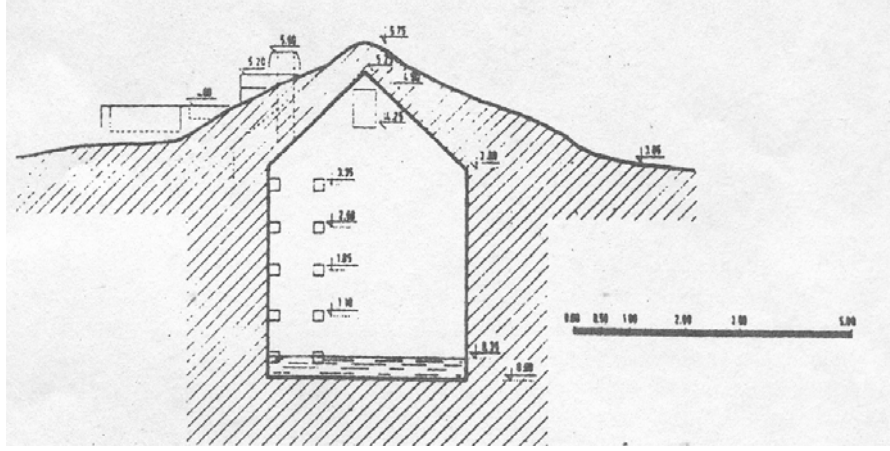
- Barkan, Ömer Lütfi, (1968). “Edirne Askerî Kassamı’na Âit Tereke Defterleri (1545-1659)”, *Belgeler*, III/5-6, Ankara.
- Davutoğlu, Ahmed, (1983). *Sabih-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, VIII, İstanbul.
- Karpuz, Haşim, (1998). “Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi Tarafından Konya’da Yapılan Kazı ve Restorasyon Çalışmaları”, *Sanat Tarihi Dergisi*, IX, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir: 47-53.
- Karpuz, Haşim, (2009). *Türk Kültür Varlıkları Envanteri Konya 42*, I, TTK Yayınları, Ankara.
- Kılıç, Rüya, (2005). *Osmanlılarda Seyyidler ve Şerifler*, İstanbul.
- Konya Şer’iye Sicilleri: 69, 71.
- Konyalı, İbrahim Hakkı, ((1997)). *Âbideleri ve Kitabeleri İle Konya Tarihi*, Ankara.
- Kur’ân-ı Kerîm.
- Küçükdağ, Yusuf, (2004). “Konya Hocacihan Yakınındaki Dibidelik Han’a Dair Bir Vakfiye”, *Konya Şebri’nin Fizikî Ve Sosyo-Ekonomik Yapısı Makaleler I*, Konya: 23-44.
- Önder, Mehmet, (1955). *Konya Çeşme ve Şadırvanları*, Konya.
- Önder, Mehmet, (1971). *Mevlâna Şebri Konya*, Ankara.
- Sak, İzzet, (2005). *Şer’iye Sicillerinde Bulunan Konya Vakfiyeleri (1650-1800)*, Konya.
- Sertoğlu, Midhat, (1986). *Osmanlı Tarih Lûgatı*, İstanbul.

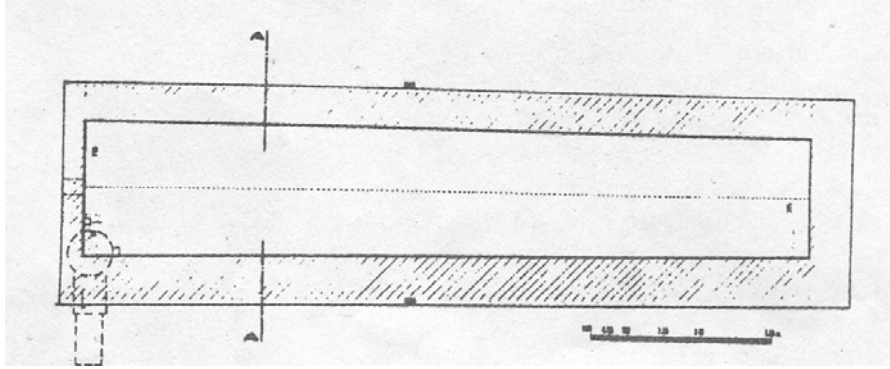
Buzlukbaşı Sarnıcı'nın Eski Bir Fotoğrafi (Haşim Karpuz, Türk Kültür Varlıkları Envanteri'nden)

Buzlukbaşı Sarnıcı'nın Üst Örtüsü (Haşim Karpuz, Türk Kültür Varlıkları Envanteri'nden)

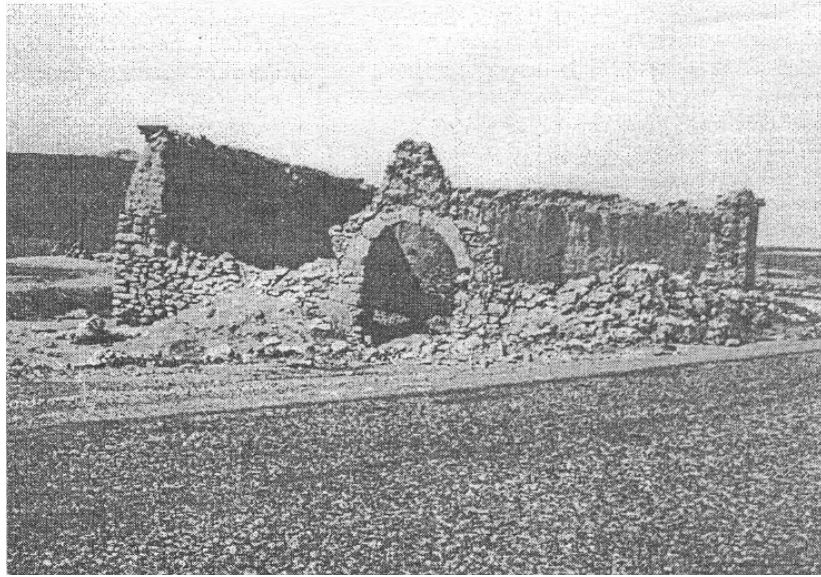
Buzlukbaşı Sarıncı Kesiti (H. Karpuz, Türk Kültür Varlıkları Envanteri'nden)

Buzlukbaşı Sarıncı Planı (Haşim Karpuz, Türk Kültür Varlıkları Envanteri'nden)

Buzlukbaşı Hanı (İsmet İlter, Tarihi Türk Hanları, Ankara 1969, s.74'den)
(Konya yakınlarında bulunan bu Osmanlı hanının hiçbir özelliği yoktur. Moloz taştan yapılmış, düz çatılı bir han. Giriş kapısı da görüldüğü gibi çok basit. Tek katlı küçük bir yapı.)

Buzlukbaşı Hanı (Ak Han, Haşim Karpuz, Kazı ve Restorasyon Çalışmaları'ndan)

